

správně osvědčovací prostředky a zda posoudily tehdy případ i po právní stránce správně, jako přezkoumává nadřízený soud případ, rozhoduje o přípustném opravném prostředku. I kdyby bylo lze soudci, jenž povolil tehdy žádané prozatímní opatření, vytýkati omyl v ocenění osvědčovacích prostředků a ve výkladu zákona, není tím ještě prokázáno, že přestoupil svou úřední povinnost, neboť nesprávné oceňování průvodních neb osvědčovacích prostředků vzhledem k zásadě volného uvažování průvodních prostředků, jež v § 272 c. ř. s. jest stanovena, jakož i nesprávný výklad zákona vzhledem k možné různosti v pojetí jeho smyslu a dosahu (§§ 6 a 7 obč. zák.), nejsou ještě přestoupením úředních povinností vůbec, neřkuli zaviněním, jaké § 1 synd. zák. výslovně předpokládá (slova »provinilý soudní úředník«) a nezakládají tudíž syndikátní nárok. Nemůžeť se ani od soudce žádati neomylnost a nelze mu ukládati za případný omyl v ocenění průvodů neb osvědčení nebo ve výkladu zákona zodpovědnost, ano by záhy nebylo nikoho, kdo by úřad soudce zastávati byl ochoten. Provedeno to podrobněji v rozhodnutí čis. 5681 sb. n. s., na něž se odkazuje a jež se ovšem týkalo úřadu jiného, než soudu, v němž však šlo rovněž o tuto otázku, totiž otázku zodpovědnosti podle § 92 úst. listiny za nezákonný výkon moci veřejné, jejíž zvláštní případností jest právě § 104 úst. listiny o syndikátní zodpovědnosti soudu, a zásada ta uznána a zachována i v rozhodnutích čis. 5694, 6687, 6640, 7831, 9188 sb. n. s. Nestačí tedy k zodpovědnosti soudcově a tudíž ani k odůvodnění syndikátního nároku proti státu nesprávné ocenění průvodů neb osvědčení nebo nesprávný výklad zákona o sobě, pouhý omyl, nýbrž by k tomu bylo třeba zlého úmyslu, by se soudce vědomě proti lepšímu vnitřnímu přesvědčení takové nesprávnosti dopustil, by se učinil vinným zneužitím úřední moci (§§ 101, 102 a) tr. zák.), nebo stranictvím (§ 104 tr. zák.), což se ani netvrdí (srv. § 530 čis. 4, § 539 c. ř. s., dále též § 268 tamže). Jinak ovšem, pokud nejde o volné uvažování co do oceňování průvodů neb osvědčení nebo výkladu zákona, nýbrž o úkony jiné, na př. o doručení zákonem nařízené, neboť tu, když soud takový zákonem předepsaný úkon opomene, je to přestoupení úřední povinnosti, které je, byť se zakládalo třeba jen na nedbalosti, zaviněné, a odůvodňuje pak, způsobilo-li straně škodu, syndikátní nárok.

Čís. 9789.

Syndikátní ručení (zákon ze dne 12. července 1872, čis. 112 ř. zák.).

§ 160 nesp. říz. neukládá soudu, by pečoval o to, by odkaz nezletilcův byl včas buď složen na soudě, nebo náležitě zajištěn, nýbrž zakazuje pozůstalostnímu soudu, by neodevzdal pozůstalost, dokud odkaz nezletilcův není buď složen na soudě nebo náležitě zajištěn. Zajištění odkazu teprve na základě odevzdací listiny není opožděné. Dědici nemohou býti nuceni, by před odevzdáním pozůstalosti zajišťovali odkaz z jiného majetku než z pozůstalostního.

Pozůstalost stává se teprve odevzdáním majetkem dědiců, do té doby jest samostatným majetkovým souborem, jenž sám ručí za pozůstalostní dluhy a za odkazy.

(Rozh. ze dne 3. dubna 1930, Co I 1/30.)

Žalobu nezl. Lothara Sch-a proti státu o náhradu škody z důvodu syndikátního ručení opíral žalobce o to, že soud porušil povinnost uloženou mu v § 160 nesp. říz., nepostarav se z úřadu o to, by nezletilcův odkaz byl včas zajištěn. Procesní soud první stolice (vrchní soud) žalobu zamítl. Důvody: Jest zřejmo, že pozůstalost Jindřicha B-a, z níž měl žalobcův odkaz 100.000 Kč býti vyplacen, byla o 840.332 Kč předlužena, ale že přes to byli dědicové ze závěti podle protokolu ze dne 2. května 1924 ochotni pozůstalost převzítí přesně podle ustanovení závěti, prohlásili však, že nemohou veškeré odkazy hotově vyplatiti pro nedostatek hotových prostředků, a vymínili si čtvrtletní oběma stranám volnou výpověď, dali pak do zástavy k zajištění 100.000 Kč nejen nemovitosti, jež jim z pozůstalosti měly připadnouti, nýbrž i nemovitosti připsané firmě G., jejímiž výhradními společníky po zůstavitelově smrti se stali a svolili, by na základě odevzdací listiny bylo vloženo na nemovitostech zástavní právo pro pohledávku 100.000 Kč nezl. Lothara Sch-a z odkazu. Podle souhlasného projevu pozůstalostních účastníků mělo dojíti ke knihovnímu zajištění až při vydání odevzdací listiny, a s tím projevila souhlas i žalobcova mateřská poručnice při svém výslechu u soudu pozůstalostního. Při tom dodala, že se ohledně hotového splacení oné částky dohodne se svými bratry, jakožto skutečnými dědici. Hledíc k zařazení § 160 nesp. říz. při výkazu o splnění posledního poručení (§ 157 a násl.), patrně, že se zajištění má státi podle obdobného ustanovení § 159 nesp. říz. před odevzdáním pozůstalosti, a že nesmí soud vydati dědicům odevzdací listinu, dokud odkazy chudým, po případě nadacím, zbožným a všeužitečným účelům aneb i nezletilcům nejsou vyplaceny neb aspoň zajištěny. Začíná tedy povinnost pozůstalostního soudu k péči o zajištění neb o splacení odkazů teprve, když má dědicům býti vydána odevzdací listina, kdežto u zletilých odkazovníků stačí, předloží-li dědici ze závěti výkaz, že odkazovníci byli buď soudem, nebo dědici mimosoudně vyrozuměni o odkazech (§ 161 cís. pat.). V § 160 téhož patentu není ustanovení, že musí býti odkazy již za projednávání pozůstalosti zajištěny nebo splaceny, a nebylo proto povinností soudu pozůstalostního, by již za projednávání naléhal na dědice ohledně knihovního zajištění, po případě hotového splacení odkazu pro nezl. Lotara Sch-a. Toto zajištění bylo by samozřejmě před vydáním odevzdací listiny těžko proveditelné, ježto nebylo by tu kromě protokolu ze dne 2. května 1924, listiny, na jejímž základě by bylo lze záznam (vklad) zástavního práva provésti a nebylo tu před vyhotovením odevzdací listiny ani vhodného objektu, výmouc tovární budovy, náležející firmě P. Ke vkladu na tyto objekty byla by bývala nutnou zvláštní vkladní listina, kterouž by byli Jiří B. a Be-

dřích B. teprve musili vystaviti. Co do zajištění odkazu nemohl se pozůstalostní soud chopiti sám iniciativy a vystoupiti z jakési rezervy, jelikož podle stavu pozůstalostních spisů šlo o pozůstalost předluženou, a o odkaz blízkému příbuznému zůstavitele, takže mohlo dojít k odporovatelnému jednání po rozumu § 3 (1) po případě § 2 (1) nebo (3) odpůrčího zákona ze dne 10. prosince 1914, čís. 337 ř. zák., neboť očividně směřovaly ke zkrácení pozůstalostních věřitelů i vysoký poměrně odkaz, i jeho hotové vyplacení neb aspoň zajištění. K návrhu na zajištění odkazu oprávněno bylo poručenstvo, toto bylo při projednávání pozůstalosti účastno — mateřská poručnice žalobcova, pokud se týče její právní zástupce a plnomocník — a souhlasilo se způsobem projednání pozůstalosti i s návrhem, aby na základě odevzdací listiny vloženo bylo právo zástavní pro žalobcův odkaz na pozůstalostní nemovitosti. Mateřská poručnice, byvši pozůstalostním soudem bezprostředně o věci slyšena, projevila výslovný souhlas se vkladem zástavního práva na pozůstalostní nemovitosti, tedy s vkladem navrhovaným na základě odevzdací listiny, jež teprve má být vydána, a dodala, že se s dědici, se svými bratry, dohodne o splacení odkazu. Tím, že mateřskou poručnici o věci přímo vyslechl a zjistil, kdo jest poručníkem a který soud jest soudem poručenským, vyhověl první soud úplně předpisům § 160 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. Okolnost, že se v době projednávání pozůstalosti a v době vrácení spisů od poplatkového úřadu vedlo ještě poručenstvo u cizozemského soudu ve Vídni, nemá pro rozhodnutí sporu významu. Ve skutečnosti, že pozůstalostní soud nevyrozuměl ještě před odesláním spisů poplatkovému úřadu, příslušný tehdy poručenský soud cizozemský o napadlém odkazu nezletilému poručenci, nelze spatřovati přestoupení úřední povinnosti, neboť nebylo zapotřebí schválení pozůstalostního jednání poručenským soudem, poněvadž nezletilec nebyl nepominutelným dědicem a práva jeho nebyla v řízení pozůstalostním nijak ohrožena ani zkracována. V době, kdy spisy pozůstalostní od poplatkového úřadu definitivně byly vráceny, dne 28. srpna 1926, nastala v postavení pozůstalostního jmění a jmění dědiců potud vážná změna, že zahájeno bylo ohledně jmění firmy P. a ohledně jmění veřejných společníků firmy, dědiců Jiřího B-a a Bedřicha B-a dnem 15. září 1926 vyrovnací řízení a nebylo tedy již zřízení zástavního práva pro pohledávku odkazovou 100.000 Kč vůbec knihovně proveditelné. Zodpovědnost za to, že se nebylo postaráno o hotové splacení odkazu, neb aspoň o zajištění odkazu v pozemkových knihách, nepostihuje pozůstalostní soud, nýbrž poručenstvo žalobcovo, kteréž ani čtvrtletní volnou výpověď nedalo, ani příslušné návrhy v čas neučinilo, ačkoliv samo na se vzalo úlohu, postarati se o dohodu ohledně hotového splacení odkazu. Mateřská poručnice jednala snad při tom v intencích zůstavitelových, jenž v závěti neurčil, kdy má odkaz žalobci býti placen, a projevil naopak přání, by jeho dcery na dále, pokud možná, ponechaly své pohledávky v závodě, jež na příště vésti měli dědicové ze závěti. Postup pozůstalostního soudu byl podle předpisu zákona správný, nebyla soudcovským úředníkem přestoupena úřední

povinnost, tím méně porušeno, v důsledku domnělého přestoupení úřední povinnosti, právo. Nejsou tu proto podmínky syndikátní žaloby podle § 1 zákona ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. zák.

Nejvyšší soud nevyhověl odvolání.

Důvody:

Právním důvodem žaloby jest, že soud porušil povinnost uloženou mu v § 160 nesp. řiz. tím, nepostarav se z úřadu o to, by nezletilcův odkaz byl včas zajištěn. Toto odůvodnění žalobního nároku spočívá na mylném výkladu řečeného zákonného předpisu. Tento předpis neukládá soudu, jak míní žalobce, by pečoval o to, by nezletilcův odkaz byl včas buď složen na soudě, nebo náležitě zajištěn, nýbrž jak procesní soud správně vysvětlil, zakazuje pozůstalostnímu soudu, by neodevzdal pozůstalost, dokud nezletilcův odkaz není buď složen na soudě, nebo náležitě zajištěn. Tento smysl plyne zcela nepochybně z umístění předpisu v kapitole o odevzdání pozůstalosti a ze souvislosti s ostatními předpisy této kapitoly. Podle § 149 písm. b) nesmí být pozůstalost odevzdána, dokud dědici neprokázali, že splnili povinnosti uložené jim zůstavitelem. V § 159—161 jest ustanoveno, co musí dědici vykázati o odkazech. Pro odkazy nezletilců platí § 160, že dědic musí je složiti na soudě nebo náležitě zajistiti. Mylný jest tudíž názor žalující strany, že bylo úřední povinností pozůstalostního soudu, by již při zahájení pozůstalostního řízení, nejpozději však hned po sepsání protokolu ze dne 2. května 1925 buď sám z úřadu odkaz zajistil na nemovitostech náležejících do pozůstalosti a na dalších nemovitostech daných dědici dobrovolně do zástavy, neb by účastníkům nařídil tak učiniti. Tvrzení, že si soudce projednávající pozůstalost byl vědom této povinnosti a že proto obeslal vykonavatele poslední vůle Dr. W-a k výsledku na den 2. června 1924, jest holou domněnkou, jež nemá nejmenší opory ve zjištěných skutečnostech. Nemá významu ani poukaz žalující strany k tomu, že o včasné zaplacení jiných odkazů pozůstalostní soudce pečoval. Byly to odkazy jen drobné, které i podle závěti i podle protokolu ze dne 2. května 1924 musily být hotově vyplaceny, kdežto o odkazu žalující strany bylo smluveno, že se prozatím jenom zajistí. Žalující strana vybudovala žalobu na předpokladu, že odkaz 100.000 Kč byl postižen vyrovnacím řízením, zahájeném o jmění firmy dne 11. srpna 1926, a o jmění obou veřejných jejích společníků a zároveň universálních dědiců zůstavitelových, Jiřího a Bedřicha B-a, dne 15. září 1926, že se proto snížil na 35% a že knihovní zajištění odkazů v plné výši nebylo po zahájení vyrovnacího řízení již možné, poněvadž by bylo odporovalo předpisům vyrovnacího řádu, mimo to však že by nebylo mělo ani praktického významu, poněvadž nemovitosti dlužníků byly zatím jinými břemeny přetíženy. Podle těchto předpokladů utrpěla žalující strana škodu, jejíž náhrady se domáhá, již v srpnu a září 1926, a podle tohoto času třeba také posouditi, zda pozůstalostní soud porušením úřední povinnosti zavinil tvrzenou škodu. Avšak vyrozumění o vyměření dědických

poplatků došlo soudu teprve dne 28. srpna 1926, oznámení berního úřadu, že není námitek proti vydání odevzdací listiny, teprve dne 19. října 1926, odevzdací listina směla být vydána teprve po tomto dnu, a byla vydána 20. října 1926. Nebylo podle § 160 nesp. říz. povinností soudu postarati se o to, by již v srpnu nebo září 1926 byl odkaz zajištěn, případně další prodlení nebylo však podle žalující strany samé se škodou již v potřebné příčinné souvislosti. S vlastního právního hlediska žalobcova nebylo proto také třeba prováděti důkazy nabídnuté o tom, že nemovitosti firmy G. poskytovaly před rokem 1926 plnou hypotekární jistotu, ani důkazy o správnosti hypotézy žalující strany, že by majitelé firmy před rokem 1926 byli souhlasili se zajištěním odkazu na těchto nemovitostech, kdyby soud je byl tehdy k tomu vyzval, nehledíc ani k tomu, že onen důkaz jest novotou a o pouhých hypotésách nemůže býti připouštěn důkaz. Předpoklady žalující strany o vzniku škody nemusí býti ovšem správné, neboť pozůstalost stává se teprve odevzdáním majetkem dědiců, do té doby jest samostatným majetkovým souborem, jenž sám ručí za pozůstalostní dluhy a odkazy (Ehrenzweig, Erbrecht, 1924, str. 525). O pozůstalosti nebylo zahájeno vyrovnací řízení a nemusí býti také správné její ocenění dědici, podle něhož jmění činilo 443.034 Kč, dluhy 1,283.367 Kč. Avšak ani s tohoto hlediska nelze v postupu pozůstalostního soudu spatřovati porušení povinnosti uložené mu v § 160 nesp. říz. O zajištění odkazu žalující strany v plné výši 100.000 Kč bylo pozůstalostním soudem postaráno podle protokolu ze dne 2. května 1924 v souhlasu se srovnalým návrhem všech účastníků, i žalující strany samé tak, že v odevzdací listině bylo udělené svolení ke knihovnímu přípisu pozůstalých nemovitostí ve prospěch dědiců vázáno na současně knihovní zajištění odkazu na nich a mimo to na dalších do zástavy daných objektech a mělo se toto zajištění odkazu státi právě na základě odevzdací listiny, jak se tam výslovně praví, a tedy samozřejmě teprv, až bude vydána. Tento postup jest při projednávání pozůstalostí, do nichž náleží nemovitosti, obvyklý, vyhovuje praktické potřebě a nepřičí se zákonu. Před knihovním provedením odevzdací listiny nemůže dědic se zděděnými nemovitostmi bez zvláštního svolení pozůstalostního soudu nijak nakládati, knihovní provedení odevzdací listiny přísluší podle § 177 nesp. říz. pozůstalostnímu soudu a tento jest povinen, nebylo-li o to zažádáno do šesti neděl po vydání odevzdací listiny, provésti ji knihovně z úřadu. Nad to smí podle § 97 kn. zák. býti na základě odevzdací listiny vloženo právo ve prospěch dědice jen současně se vkladem vzájemných závazků uložených dědici. Zajištění odkazu teprve na základě odevzdací listiny nebylo proto opožděné. Otázkou, zda jest navržené knihovní zajištění dostatečné, nepotřeboval se pozůstalostní soud vůbec zabývati, neboť nebylo jiného k zajištění způsobilého předmětu v pozůstalosti a dědici nemohli býti nuceni, by před odevzdáním pozůstalosti zajišťovali odkaz z jiného majetku než z pozůstalostního nebo na továrních budovách, nenáležících do pozůstalosti. Z téhož důvodu nemůže býti soudu kladeno ani za vinu, že nepočítal s možným zhoršením tovární hypoteky a neučinil proti němu opa-

tření. Zda takové opatření vůbec bylo možné, an se finanční stav dědiců a továrny zhoršil a tovární budova byla nově zadlužená, nelze posouditi, ale, i kdyby bylo bývalo možné, nelze jeho opomenutí klásti za vinu soudu, neboť ten podle svého ústrojí není ani povolán ani schopen toho, by měl v patrnosti poměry dlužníků. Úkol ten připadá při pohledávkách soudních chráněnců jejich zákonným zástupcům.

Čís. 9790.

Věřitelům, jimž byli oba dlužníci, jsoucí ve vyrovnání, zavázáni rukou společnou a nerozdílnou, musí se dostatí od obou aspoň po nejnižší zákonné kvotě. Není přípustným vyrovnací návrh, podle něhož se má dostatí takovým věřitelům zákonné kvoty jen od jednoho z dlužníků.

(Rozh. ze dne 3. dubna 1930, R II 95/30.)

Soud první stolice potvrdil vyrovnání Josefa a Zuzany K-ových. Rekursní soud odepřel vyrovnání potvrditi. Důvody: Podle napadeného usnesení má býti zaplacená 40% kvota ze společných dluhů vyrovnacích dlužníků Josefa a Zuzany K-ových jen jedenkrát. Toto usnesení, třebaže se opírá o vyrovnací návrh obou dlužníků, přiči se ustanovení § 18 vyr. ř., jež jest donucovacím předpisem, takže by k němu bylo přihlížeti i z úřadu. Stěžovatel však právem vytýká jako vadu řízení, že jde o dva dlužníky, takže mělo býti zahájeno vyrovnací řízení o jmění každého z nich zvlášť, tedy také vyrovnání uzavřeno mezi každým z dlužníků a jeho věřiteli zvlášť, to tím více, any dluhy nejsou vesměs společné. Podle § 18 vyr. ř. může věřitel uplatňovati svou pohledávku proti každému solidárnímu dlužníku, jenž jest ve vyrovnávacím řízení. V projednávaném případě dluží jmenovaní dlužníci stěžovatelem přihlášenou pohledávku z větší části na základě směnek, tedy rukou společnou a nedílnou, pročež právem mohl uplatňovati celou pohledávku v řízení vyrovnávacím obou dlužníků a musí obdržeti 40% vyrovnací kvotu od každého dlužníka. Nabídka společného zaplacení této kvoty dlužníky jest nepřipustná a neměl soud vyrovnací takovýto návrh ani připustiti. Bylo proto vyrovnání již z toho důvodu odepřít potvrzení (§ 50 čís. 1 vyr. ř.), takže není třeba zabývati se otázkou, zda hlasovací právo mělo býti stěžovateli přiznáno, nehledíc ani k tomu, že i případné přiznání hlasovacího práva by na konečném výsledku hlasování o vyrovnání nic neměnilo, poněvadž pro ně hlasovalo z přítomných 31 věřitelů, mezi nimiž nebyl stěžovatel, 28 věřitelů s pohledávkami 344.232 Kč 18 h, takže by bylo tříčtvrtinové většiny dosaženo, i kdyby se stěžovatelova pohledávka připočítala k úhrnu pohledávek, opravňujících k hlasování.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.